

Радован М.
МАРИНКОВИЋ

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

УДК: 929.53(497.11)„1942/1944”

АПСТРАКТ: У претходном броју Зборника радова Народног музеја публиковани су подаци из протокола умрлих цркве Светог Вазнесења у Чачку о страдању житеља овог града и села Атенице и Кулиноваца (једна парохија) у ратној 1941. години. Страдања су настављена и у 1942, 1943. и 1944. години. Сем парохијана овог храма, свештеници су опојали и друге погубљене, уносећи (уочљиво је - не хронолошки) основне податке о њима, посебно у рубрику „Узрок смрти”. Подаци су углавном штурни, посебно ако се ради о егзекуторима. Такви су и у протоколима умрлих у болници и сахрањених на гробљу. У овом раду разјашњавају се околности под којима су људи губили животе - као припадници оружаних формација, и као цивили. При том, коришћени су превасходно подаци из две споменице: „Чачански крај у НОБ - пали борци и жртве” (група аутора, Чачак, 1977) и „Затамњена прошлост - историја равногораца чачанског краја”, З. Горана Давидовића и Милоша Тимотијевића (Чачак, 2004), а нису изостала ни истраживања аутора овог текста. Ипак, за изванредан број страдалника нису пронађени ни основни подаци.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Чачак, Атеница, Кулиновци, окупатори, партизани, четници (ЈВУО), рана, стрељање, клање, баџач, „каћуша”

Драматична је била, као и у читавој Србији, у Чачку, Атеници и Кулиновцима, који су сачињавали једну политичку општину, ратна 1941. година. У њој су гинули у Априлском рату против нацистичке Немачке и њених савезника припадници Југословенске краљевске војске, а потом, у устанку против окупатора, борци Југословенске војске у отаџбини (четници Драгољуба Драже Михаиловића), Чачанског народноослободилачког партизанског одреда „Др Драгиша Мишовић”, уз понеког припадника других оружаних формација (жандарми, љотићевци). Уследио је, у јесен, братоубилачки рат - међусобни обрачун две устаничке војске, два антифашистичка покрета, праћен погибијама. Када су немачке јединице 1941. поново окупирале Чачак и околину, посебно су страдали припадници партизанског покрета, али и цивили. О погинулим у тој години, заправо о страдалницима које су опојали свештеници цркве Светог Вазнесења у Чачку, уз разјашњења сваке појединачне судбине, подаци су публиковани у претходној свесци Зборника радова Народног музеја у Чачку.

Страдања Чачана, Атеничана и Кулиновчана настављена су и у 1942, 1943. и 1944. години. Гинули су као припадници оружаних формација и различитих идеологија или као цивили. Животе су губили на различите начине и у различитим околностима, што су констатовали и свештеници у рубрици „Узрок смрти” протокола умрлих. Али, сем констатације да је неко убијен или на други начин изгубио живот, свештеници углавном нису именовали егзекутора, вероватно страхујући и за своје животе. А, уз то, постојала је наредба немачке оружане силе да се не сме у протоколе умрлих уписивати да су окупаторски војници некога убили. Пошто је све мање живих сведока тог времена, постоји опасност да многе погибије никада не буду расветљене.

У овом раду покушавамо да разјаснимо судбине погибалаца, користећи споменицу *Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве* (група аутора, Чачак, 1977) и списак страдалника објављен у тротомној монографији Горана Давидовића и Милоша Тимотијевића *Затамњена прошлост – историја равногораца чачанског краја* (Чачак, 2004), уз сопствена истраживања. Настојимо да се сазна од кога је и под којим околностима неко изгубио живот.

Сем из свештеничких, користили смо и податке из протокола умрлих у чачанској болници и сахрањених на чачанском гробљу.

Дакле, у овом раду су само подаци о страдалницима које су опојали чачански свештеници. А, погибалаца је знатно више, што се уочава и из споменице *Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве* и из Давидовићеве и Тимотијевићеве монографије.

Именик погинулих

I

РАЗЈАШЊЕЊА

Година 1942.

30. јул:	Адам Поповић (45 година), глувонеми просјак из Чачка – „рана на десној нози” у Чачку. 1/	1. Рођен у Горачићима (Драгачево). Није уписан ни у споменицу „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, ни у попис Горана Давидовића и Милоша Тимотијевића. Био је цивил. Није утврђено ко га је убио. Ни Поповићи у Горачићима то не знају.
30. јул:	Драгутин Булић (?), свештеник и професор из Чачка – „убијен на улици” у Чачку. 2/	2. Рођен у Вичи (Драгачево). Један од челника Љотићевог покрета „Збор“ у Чачку. Атентат на њега извршили су припадници Југословенске војске у отаџбини (ЈВуО - четници Драже Михаиловића).

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

1. децембар:	Божидар Зорић (43) из Љубића – „стрељан у акцији одмазде” у Чајетини. 3/	3. Рођен у Станчићима (Чачак). Партизан. Он је страдао од немачких војника годину дана раније, па је вероватно тек тада, када је уписан у протокол умрлих, опојан.
30. новембар:	Бранислав Пиловић (53) из Љубића, рођен у Рашкој – „стрељан у акцији одмазде” у Чајетини. 4/	4. Иста судбина као и Зорићева.

Година 1943.

19. јун:	Десимир Васиљевић (54) из Чачка – „од ране на глави” у Трнави. 5/	5. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ наводи се да су га заклали припадници ЈВуО у Атеници.
9. август:	Илија Тркуља (39) из Госпића, предстојник Градске полиције у Чачку – „убијен” у Чачку. 6/	6. По свој прилици, убили су га припадници ЈВуО.
15. август:	Радоје Курђубић (36) из Чачка – „погинуо” у Јездини. 7/	7. Био симпатизер Народноослободилачког покрета. Убили га окупаторски бугарски војници.
31. август:	Александар Јовановић (36) из Чачка – „погинуо” у Чачку. 8/	8. Рођен у Новој Вароши. Радио је као кафеџија. Сарадник НОП-а. Заклали га припадници ЈВуО.
5. октобар:	Милош Вучетић (22) из Чачка – „стрељан од окупатора” у Чачку. 9/	9. Стрељали га, као цивила, у Авладиници припадници муслиманске фашистичке милиције, који су били у саставу немачких окупаторских снага.

Година 1944.

8. фебруар:	Милутин Мијаиловић (45) из Чачка – „убијен” у Чачку. 10/	10. По свој прилици, ради се о цивили. Остало непознато. Није уписан ни у једну споменицу.
21. април:	Душан Маширевић (34) из Чачка – „убијен” у Љубићу. 11/	11. Цивил. Није утврђено ко га је убио.

II

II

Година 1942.

9. октобар:	Борисав Стефановић (39) из Чачка – „пушчана рана од Немаца” у Чачку.1/	1. Рођен у Параћину, а у Чачку радио као столар. Цивил.

11. октобар: Ђурђе Станић (46) из Атенице – „пушчана рана” у Атеници. 2/
28. децембар: Лепосава Мојовић (22) из Чачка – „убијена – заклана” у Пољани. 3/
- Година 1943.**
1. јануар: Милорад Ђорђевић (20) из Чачка – „пушчана рана” у Заблаћу. 4/
8. април: Мирко Чубрило (54), мајор, командант Српске државне страже у Чачку – „пушчана рана на глави” у Трбушанима. 5/
17. август: Милинко Ђирковић (34) из Атенице – „пушчана рана у глави и грудима” у Атеници. 6/
1. септембар: Гвозден Стеванчевић (35) из Атенице – „рана у грудима од ладног оружја” у Атеници. 7/
1. септембар: Будимир Лишанчић (43) из Атенице – „ране у грудима од ладног оружја” у Атеници. 8/
1. септембар: Радослав Ђуровић (22) из Атенице – „ране у грудима од ладног оружја” у Атеници. 9/
1. септембар: Роксанда Лишанчић (20) из Атенице – „ране у грудима од ладног оружја” у Атеници. 10/
28. август: Јован Маринковић из Чачка – „пушчане ране” у Мршинцима. 11/
5. септембар: Богосав Петковић (33) из Атенице – „рана од ладног оружја” у Кулиновцима. 12/
12. новембар: Никола Стефановић (четири године) – „контузија рана главе” у Чачку. 13/
2. Припадник ЈВуО. Убили га припадници обновљеног Чачанског партизанског одреда.
3. Чиновник. Рођена у Заграђу код Горњег Милановца. Комунист. Заклали је четници у Пољани код Трстеника.
4. Непознате појединости.
5. Убили га припадници ЈВуО.
6. Припадник ЈВуО. Убили га припадници Чачанског партизанског одреда.
7. Одборник народноослободилачког одбора, заклали га припадници ЈВуО 29. августа.
8. Сарадник НОП-а; одборник народноослободилачког одбора, заклали га припадници ЈВуО 29. августа.
9. Скојевац, сарадник НОП-а, заклали га припадници ЈВуО 29. августа.
10. Члан Комунистичке партије, заклали је припадници ЈВуО 29. августа.
11. Рођен у Горњој Црнући, кафеџија у Чачку, партизан; заклали га припадници ЈВуО у Слатини.
12. Цивил. Заклали га припадници ЈВуО. Појединости нису познате.
13. Дете. Прегазео га немачки камион.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

24. децембар:	Јован Ненадић (37) из Атенице – „рана од тупог предмета” у Атеници. 14/	14. Партизан. Претукли га припадници ЈВуО и умро од тих последица.
27. октобар:	Мијалко Ђокић (39) из Атенице – „пушчана рана” у Атеници. 15/	15. Партизан. Заклали га припадници ЈВуО. Тако је уписано у књигу „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“.
21. септембар:	Петар Николић (37), извозник из Београда – „заклан од незнатих наоружаних људи” у Атеници. 16/	16. Цивил. Заклали га припадници ЈВуО из непознатих разлога.

Година 1944.

11. јануар:	Слободан Илић (32) из Чачка – „повреда од ладног оружја” у Чачку. 17/	17. Рођен у Грабу (Драгачево). Цивил. Заклали га припадници ЈВуО. Није познато да је припадао некој оружаном формацији.
5. април:	Илија Ружичић (36) из Атенице – „рана у стомак [и] кроз потиљак од ватреног оружја” у Савову (Студеница). 18/	18. Припадник ЈВуО. Погинуо у борби против Народноослободилачке војске Југославије (партизани). Уписан и у протокол умрлих у болници у Чачку. Не једини. У овај рад унета су оба податка.
27. мај:	Петар Петронијевић (11) из Чачка – „пушчана рана у трбух” у Чачку. 19/	19. Цивил, дете. Појединости непознате. Није уписан ни у једну споменицу погинулих.

III

III

Година 1943.

10. март:	Добрисав Милетић (29) из Чачка – „погинуо у Остри” у 12 ^{hp} . 1/	1. Борац Чачанског партизанског одреда, погинуо 5. марта у борби са жандармима и припадницима ЈВуО.
10. март:	Василије Јовичић (19) из Кулиноваца – „погинуо у Остри у 12 ^{hp} . 2/	2. Иста судбина.
10. март:	Владан Шићевић (20) из Кулиноваца – „погинуо у Остри у 12 ^{hp} . 3/	3. Иста судбина.
31. август:	Владан Павловић (46) из Чачка – „погинуо од хладног оружја” у Чачку. 4/	4. Симпатизер НОП-а; заклали га припадници ЈВуО. Иначе, рођен је у Гривској код Ариља.

31. август: Душан Васиљевић (46) из Атенице – „погинуо од хладног оружја” у Кулиновцима. 5/
15. септембар: Никола Николић из Чачка – „погинуо од хладног оружја”. 6/
24. септембар: Томо Васовић (31) из Кулиноваца – „погинуо од ватреног оружја”. 7/
30. октобар: Радисав Луковић (39) из Чачка – „рана у глави од ватреног оружја”, умро у чачанској болници. 8/
11. новембар: Миланка Аничич (39) из Чачка – „убијена” у Кулиновцима. 9/
21. септембар: Јеврем Шолајић (37) из Кулиноваца – „заклан” у Кулиновцима. 10/
22. септембар: Милутин Луковић (37) из Кулиноваца – „заклан” у Кулиновцима. 11/
5. Рођен у Горачићима (Драгачево). Партизан, одборник народно-ослободилачког одбора; заклали га припадници ЈВуО у Атеници, не у Кулиновцима, 29. августа.
6. Цивил. Убили га, заклали припадници ЈвуО, навели су Давидовић и Тимотијевић. Рођен је у Трбушанима код Чачка.
7. Припадник ЈВуО. Убили га бугарски окупаторски војници у Љубићу.
8. Рођен у Гучи (Драгачево). Био у заробљеништву у Немачкој, али је отуда, као болестан пуштен; клали га припадници ЈВуО, па умро у Чачанској болници; разлози нису утврђени.
9. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ наводи се да су је заклали припадници ЈВуО. Била је родом из Виљуше од Богосављевића.
10. Комунист; заклали га припадници ЈВуО.
11. Партизан. Заклали га припадници ЈВуО у Кулиновцима.

Година 1944.

7. април: Јован Куловић (36), жандармеријски капетан II класе Српске државне страже, умро „од пушчане ране” у Чачанској болници. 12/
5. април: Добривоје Нешовић (33) из Кулиноваца – „погинуо у борби” у Главочима (Студеница). 13/
16. јун: Новица Луковић (24) из Атенице – „рана од ватреног оружја”, умро у болници у Јездини. 14/
12. Рањен у борби против НОВЈ.
13. Припадник ЈВуО, погинуо у борби против НОВЈ. Уписан и у болнички протокол.
14. Припадник ЈВуО, рањен у борби против НОВЈ.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

	IV	IV
Година 1942.		
8. децембар:	Милан Тодоровић (28) из Чачка – „убијен” у Рајцу (Чачак). 1/	1. Партизан. Радио у руднику у Рајцу. Страдао од припадника ЈВуО.
Година 1943.		
31. август:	Миљасав Перишић (34), свештеник из Качулица – „од пушчане ране у главу” у Качулицама. 2/	2. Родом из околине Ивањице. Убили га припадници ЈВуО.
4. октобар:	Миливоје Костић (15), ученик из Чачка – „пушчана рана у стомак” у Чачку. 3/	3. Цивил. Није уписан ни у књигу „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, ни у Давидовићеву и Тимотијевићеву споменицу.
7. октобар:	Срећко Симеуновић (30) из Чачка – умро „од повреде рана ножем” у Ртима (Драгачево). 4/	4. Рођен у Придворици (Чачак). Припадник Љотићевог „Збора”. Убијен као председник општине у Чачку од стране припадника ЈВуО.
20. јун:	Душан Мојићевић (23), ваздухопловни наредник из Чачка – „погинуо – убијен” у Горњој Добрињи. 5/	5. Страдао као цивил, није утврђено од кога.
19. октобар:	Властимир Миленковић (19), водник 3. чете 2. батаљона Друге пролетерске бригаде из Чачка – „погинуо у борби” у селу Полице код Берана. 6/	6. Партизан. Рођен у Скопљу, у Чачку радио као електричар.
13. децембар:	Богољуб Ристић (50), железничар из Чачка – „убијен” у Атеници. 7/	7. Рођен у Манојловцу. Партизан. Заклали га припадници ЈВуО.
Година 1944.		
4. април:	Илија Зековица (48), поднаредник Српске државне страже из Чачка – „погинуо у борби” у Ушћу (Студеница). 8/	8. Рођен у Ерчегама (Ивањица). Погинуо у броби против НОВЈ. Уписан и у болнички протокол.
4. мај:	Милош Божићевић (16) – „умро од задобијених рана” у Чачанској болници. 9/	9. Симпатизер НОП-а. Ранили га припадници ЈВуО.
8. април:	Милутин Бугарчић (18) из Чачка – „погинуо у борби” у Каони (Драгачево). 10/	10. Припадник ЈВуО. Погинуо у борби против НОВЈ. Уписан и у болнички протокол.

9. јул:	Милош Азањац (26) из Чачка – „погинуо у борби с партизанима” код Бруса. 11/	11. Пореклом из Васиљевића (Ивањица). Припадник ЈВуО. Погинуо у борби против НОВЈ. Уписан и у болнички протокол.
	V	V

Умрли у Чачанској болници

Година 1942.

25. мај:	Милан Јандрић (20), ђак из Жировца код Двора – „од пушчане ране” у Овчару. 1/	1. Ради се о припаднику љотићевског добровољачког одреда, рањеном у заседи коју су тој јединици у Овчарско-кабларској клисури направили припадници ЈВуО. Сахрањен на Чачанском гробљу.
21. мај:	Душан Дугалић (22) из Нове Градишке – „од пушчане ране” у Овчару. 2/	2. Исто. Сахрањен на Чачанском гробљу.
21. мај:	Радан Ђирић (23) из Аранђеловца – „од пушчане ране” у Овчару. 3/	3. Исто. Сахрањен на Чачанском гробљу.
21. мај:	Срдан Старовић (20) из Гацког – „од пушчане ране” у Овчару. 4/	4. Исто. Сахрањен на Чачанском гробљу.
21. јул:	Велимир Мојсиловић (44) из Мојсиња – „од пушчане ране у стомак и груди”. 5/	5. Цивил. Нејасно од кога је рањен.
10. август:	Милан Мандић (44) из Трнавe (Чачак) – „пушчана рана”. 6/	6. У споменици „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ каже се да је био симпатизер НОП-а и да га је убио брат припадник ЈВуО.
9. децембар:	Слободан Перуничкић (23) из Виљуше (Чачак) – „пушчана рана у глави”. 7/	7. Цивил. Стрељали га немачки окупаторски војници.

Година 1943.

26. фебруар:	Миломир Војиновић (46) из Доње Горевнице – „рана од ватреног оружја”. 8/	8. Партизан. Стрељали га припадници ЈВуО 23. фебруара у Доњој Горевници.
13. јул:	Душан Грујовић (37) из Парменца (Чачак) – „рана из ватреног оружја на груди[ма]”. 9/	9. Цивил. Ранили га бугарски окупаторски војници.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

19. август:	Радојка Петронијевић (35) из Балуге (трнавске) – „пушчана рана на грудима”. 10/	10. Цивил. Ранили је припадници Чачанског партизанског одреда.
15. август:	Радојко Тошовић (12) из Бакионице (Пожега) – „рана из ватреног оружја”. 11/	11. Појединости нису утврђене.
1. октобар:	Живко Живановић (28) из Претока (Гружа) – „експлозивна рана на груди[ма]”. 12/	12. Остало – непознато.
8. октобар:	Љубомир Митровић (?) из Кожула код Добоја – „рана од ватреног оружја у грудима”. 13/	13. Остало – непознато.
4. октобар:	Ненад Кузманов (?) из Ћале – „ране услед експлозије”. 14/	14. Остало – непознато.
4. октобар:	Лука Муждека (19) из Бузета код Глине – „рана услед експлозије”. 15/	15. Остало – непознато.
4. октобар:	Радован Нововић (36) из Берана – „ране на глави и грудима из ватреног оружја”. 16/	16. Остало – непознато.
25. новембар:	Душан Ристић (47) из Ужица – „ране на глави и грудима из ватреног оружја”. 17/	17. Остало – непознато.
11. децембар:	Урош Савић (20) из Коштунића – „ране из ватреног оружја”. 18/	18. Цивил. Ранили га припадници ЈВуО.
- Година 1944.**
13. фебруар:	Прибислав Игњатовић (20) из Чачка – „погинуо од стране Бугара” у Лапову. 19/	19. Припадник Српског добровољачког корпуса, погинуо у борби против бугарских окупаторских снага.
18. фебруар:	Милутин Марјановић (51) из Чачка – „убијен”. 20/	20. Цивил. Није уписан у књигу „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, а Давидовић и Тимотијевић нису утврдили од кога је убијен.
4. март:	Илија Зекавица (48), поднаредник Српске државне страже, родом из Ерчега (Ивањица) – „погинуо у борби” у Ушћу. 21/ ¹	21. Родом из Ерчега (Ивањица). Погинуо у борби против НОВЈ. У протоколе умрлих уписан је два пута, као опојан и као сахрањен.

1 | Више погинулих и умрлих од последица рањавања уписани су и у овај и у протокол опојаних. Задржали смо их у оба списка да би се схватило где им је констатована смрт.

5. март: Добривоје Нешовић (43) из Кулиноваца – „погинуо у борби” у Главчићима (Студеница). 22/
5. април: Илија Ружичић (36) из Атенице – „погинуо у борби, рана у стомак и потиљак”. 23/
7. април: Јован Коловић (35), жандармеријски капетан II класе Српске државне страже из Чачка – „пушчана рана, прелом бутне кости”. 24/
8. април: Милутин Бугарчић (18) из Чачка – „погинуо у борби у Каони” (Драгачево). 25/
4. мај: Милош Богићевић (16) из Чачка – умро „од задобијених рана”. 26/
5. мај: Константин Мајерхофер (22) из Чачка – „погинуо у борби, ране у слепоочници” на Дебелом брду. 27/
11. мај: Јарослав Весковић (38) из Ракове – „погинуо у борби” у Љубишу (Златибор). 28/
22. мај: Ленка Крупез (22) из Ракове – „убијена”. 29/
27. мај: Петар Петронијевић (11) из Чачка – „погинуо од пушчане ране у трбух”. 30/
2. јун: Душан Илић из Јовца – умро у болници од „последика ране у стомак”. 31/
4. јун: Радомир Петровић (22) из Љубића – „убијен”. 32/
18. јун: Новица Луковић (24) из Кулиноваца – умро у болници у Јездини од „ране од ватреног оружја”. 33/
7. јул: Милош Азањац (26) из Чачка – „погинуо у борби против
22. Припадник ЈВуО. Два пута уписан у протоколе умрлих.
23. Исто.
24. Исто.
25. Исто.
26. Ђак. Симпатизер НОП-а. Ранили га припадници ЈВуО.
27. Припадник Српског добровољачког корпуса. Погинуо у борби против НОВЈ.
28. Припадник ЈВуО. Живот изгубио у борби против НОВЈ. Пописиван и као Јерослав.
29. Симпатизер НОП-а. Заклали је припадници ЈвуО у Балуги (прељинској).
30. Цивил. Убили га припадници Српског добровољачког корпуса.
31. Остало – непознато.
32. Припадник ЈВуО. Убили га немачки окупаторски војници у Атеници.
33. Припадник ЈВуО. Рањен у борби против НОВЈ. Четничка болница налазила се тада у згради Основне школе у Јездини код Чачка.
34. Припадник ЈВуО. И он је два пута уписан у протоколе умрлих.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

	партизана” на положају у Брусу. 34/	Иначе, родом је из Васиљевића (данас општина Ивањица).
16. јул:	Стеван Митровић (43) из Ракове – „погинуо у борби” у Сибници на Копаонику. 35/	35. Припадник ЈВуО. Погинуо у борби против НОВЈ.
16. јул:	Пантелија Ристановић (22) из Ракове – „погинуо у борби” у Сибници на Копаонику. 36/	36. Исто.
16. јул:	Милош Крупез (40) из Ракове – „погинуо у борби” у Сибници на Копаонику. 37/	37. Исто.
16. јул:	Живко Крупез (31) из Ракове – „погинуо у борби” у Сибници на Копаонику. 38/	38. Исто.
14. август:	Данило Влајић (44) из Ргаре (Бихаћ), жандарм у Чачку – „рана из митраљеза”. 39/	39. Остало – непознато.
20. август:	Часлав Николић (48) из Чачка – „рана од митраљеза”. 40/	40. Цивил. Рањен приликом бом- бардовања Чачка од стране савезничке авијације.
26. август:	Часлав Лончаревић (20) из Језди- не, родом из Зеока (Драгачево) – „стрељан”. 41/	41. Цивил. Родом из Зеока (Драгаче- чево). Стрелили га немачки окупаторски војници.
6. септембар:	Момир Вујић (20) из Грчића (срез колубарски), умро у болници у Јездини „од пушчане ране у стомак”. 42/	42. Припадник ЈВуО. Рањен у некој борби против НОВЈ.
14. септембар:	Миодраг Миливојевић (24) из Чачка, родом из Пожеге, умро „од рана из ватреног оружја” у Пожеги. 43/	43. Припадник ЈВуО. Рањен у бор- би против НОВЈ код Пожеге.
15. септембар:	Бранислав Затежић (63) из Љубића – „погинуо од ватреног оружја” у Љубићу. 44/	44. Цивил. Убили га немачки оку- паторски војници. Заправо, страдао од мине из бацача.
18. август:	Чедомир Ђировић (50) из Чачка – „од пушчане ране у стомак”. 45/	45. Родом из Штиткова (Стари Влах). Цивил. Није утврђено како је и од кога рањен.
19. септембар:	Првослав Ђоковић из Лознице – „од пушчане ране у трбух” у Лозници. 46/	46. Ранили га немачки окупаторски војници. Цивил.

27. септембар: Драгослав Цвијовић (26) из Љубића – „ране од ватреног оружја” у Милићевцима. 47/
3. октобар: Миодраг Божановић (28) из Чачка, рођен у Ужицу – „ране по грудима из ватреног оружја” у Трбушанима. 48/
3. октобар: Славољуб Манговић (22) из Атенице – „ране у срце из ватреног оружја” у Вранићима (Чачак). 49/
25. октобар: Милан Глишић (34) из Лесковца, припадник Српске државне страже у Горњем Милановцу – „погинуо од ватреног оружја” у Горњем Милановцу. 50/
6. октобар: Миодраг Баралић (21) из Атенице – „погинуо од ватреног оружја” у Прислоници. 51/
22. октобар: Божидар Радојевић (?) из Чачка – „погинуо од бацача” у Чачку. 52/
25. октобар: Миладин Вукосављевић (63) из Љубића – „погинуо од бацача” у Љубићу. 53/
16. октобар: Спасоје Дробњак (34) из Чачка – „стрељан од Немаца”. 54/
23. октобар: Љубинка Радовић (42) из Љубића – „погинула од бацача” у Љубићу. 55/
24. октобар: Милица Радовић (15) из Љубића – „погинула од бацача” у Љубићу. 56/
17. октобар: Милица Тимотијевић (58) из Чачка – „погинула од пушке” у Чачку. 57/
19. октобар: Стојан Каровић (47) из Чачка – „погинуо од мине” у Чачку. 58/
24. октобар: Зорка Луковић (34) из Чачка – „погинула од гранате” у Чачку. 59/
47. Рођен у Атеници. Припадник ЈВуО. Рањен у борби против партизана.
48. Припадник ЈВуО. Рањен у борби против немачких јединица.
49. Припадник ЈВуО. Рањен у борби, али није утврђено против кога – немачких или јединица НОВЈ.
50. Рођен у Лесковцу. Припадник Српског добровољачког корпуса. Стрељали га припадници Одељења за заштиту народа (партизани).
51. Припадник ЈВуО. Погинуо у борби против НОВЈ.
52. Цивил. Погинуо од пројектила из „каћуше“ Црвене армије.
53. Цивил. Иста судбина.
54. Цивил. Рођен у Рипњу. Стрељали га немачки окупаторски војници.
55. Цивил. Погинула од руске „каћуше“ или неког другог артиљеријског оружја.
56. Иста судбина.
57. Цивил. Погинула у току борбе (случајно) од руских војника.
58. Цивил. Погинуо у борби од руских војника, случајно.
59. Цивил. Погинула од пројектила из руске „каћуше“. Рођена у Добрачама, а живела у Чачку.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

24. октобар:	Драгољуб Луковић (12) из Чачка, рођен у Јездини – „погинуо од гранате” у Чачку. 60/	60. Рођен у Јездини (Чачак). Погинуо од пројектила испалееног из руске „каћуше“.
24. октобар:	Владан Глишовић (32) из Чачка – „погинуо од гранате” у Чачку. 61/	61. Иста судбина. Иначе, родом је из Међувршја (Чачак).
24. октобар:	Милица Павловић (24) из Чачка – „погинула од гранате” у Чачку. 62/	62. Иста судбина. Родом је из Пријевора (Чачак).
24. октобар:	Стаменка Ђурчић (40) из Чачка – „погинула од мине” у Чачку. 63/	63. Иста судбина. Родом је из Граба (Драгачево).
22. октобар:	Даринка Раденковић (72) из Чачка – „погинула од мине” у Чачку. 64/	64. Иста судбина. Родом је из Мојсиња (Чачак).
16. октобар:	Гроздана Дробњаковић (34) из Љубића – „погинула од бацача” у Љубићу. 65/	65. Иста судбина. Рођена у Трудову (Стари Влак).
16. октобар:	Милоје Дробњаковић (43) из Љубића – „погинуо од бацача” у Љубићу. 66/	66. Иста судбина. Рођен у Трудову. Железничар.
23. октобар:	Душан Ранитовић (46) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 67/	67. Иста судбина. Рођен у Горњим Горачићима (Сјеница).
24. октобар:	Јеротије Петровић (68) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 68/	68. Иста судбина.
27. октобар:	Мића Матовић (60) из Пријевора – „погинуо од гранате” у Љубићу. 69/	69. Рођен у Батову код Чајнича. Погинуо од пројектила испалееног из руске „каћуше“.
30. октобар:	Ранисав Терзић (85) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 70/	70. Иста судбина. Рођен у Богданици.
16. октобар:	Видоје Петровић (43) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 71/	71. Заправо, убили га, услед некаквог неспоразума, руски војници.
16. октобар:	Младен Зарић (60) из Чачка – „погинуо од бацача” у Љубићу. 72/	72. Жртва „каћуша“.
20. октобар:	Дмитра Томашевић (51) из Чачка – „погинула од гранате” у Чачку. 73/	73. Иста судбина. Рођена у Мршинцима (Чачак).
27. октобар:	Вељко Никитовић (82) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 74/	74. Погинуо од немачке гранате.

27. октобар: Грујица Никитовић (60) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 75/ 75. Иста судбина.
29. октобар: Милољуб Митровић (13) из Ракове – „погинуо од гранате” у Ракови. 76/ 76. Иста судбина.
25. октобар: Ђорђе Нешковић (31), железничар у Љубићу – „погинуо од гранате” у Љубићу. 77/ 77. Рођен у Падеју (Бачка). Погинуо од немачке гранате.
24. октобар: Борисав Оцокољић (44) из Чачка – „погинуо од баџача” у Чачку. 78/ 78. Трговац, рођен у Лиси (Драгачево). Године 1941. одборник Градског народноослободилачког одбора.
27. октобар: Драгомир Лазовић (44) из Лознице – „погинуо од митраљеза” у Бресници. 79/ 79. Припадник НОВЈ. Погинуо у борби против немачких окупаторских јединица.
18. октобар: Станојла Стојановић (40) из Чачка – „погинула од пушке”. 80/ 80. Рођена у Зеокама (Драгачево). Убили је, као цивила, немачки окупаторски војници.
15. октобар: Михаило Ђуракић (20) из Љубића – „погинуо у борби” у Болечу. 81/ 81. Припадник НОВЈ. Погинуо у борби против немачких окупаторских јединица.
15. новембар: Бранко Зељић (20) из Чачка – „погинуо од мине” у Чачку. 82/ 82. Рођен у Бихаћу, живео у Чачку. Погинуо од пројектила испаљеног из руске „каћуше“.
22. новембар: Радомир Затежић (22) из Љубића – „погинуо у борби” у Папратишту. 83/ 83. Борац НОВЈ. Погинуо у борби против немачких окупаторских јединица.
26. новембар: Милан Миловановић (15) из Љубића – „погинуо од гранате” у Љубићу. 84/ 84. Цивил. Убила га немачка граната.
18. новембар: Владислав Јелушић (21) из Јездине – „стрељан од Немаца” у Јездини. 85/ 85. Припадник ЈВуО.
18. новембар: Славољуб Јелушић (18) из Јездине – „стрељан од Немаца” у Јездини. 86/ 86. Припадник ЈВуО.
31. новембар: Милан Јевтовић (21) из Чачка – „погинуо од митраљеза” у Чачку. 87/ 87. Цивил. Убили га немачки окупаторски војници.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

22. новембар: Љубица Барбарез (22) – „погинула од баџача” у Чачку. 88/
30. новембар: Милан Вуловић (43) из Чачка – „убијен”. 89/
1. новембар: Радивоје Радосављевић (47) из Ракове – „погинуо од гранате” у Ракови. 90/
2. новембар: Милутин Милосављевић (70) из Љубића – „погинуо од баџача” у Љубићу. 91/
18. новембар: Милка Ђирић (37) из Чачка – „погинула од гранате” у Чачку. 92/
22. новембар: Александар Васовић (22) из Чачка – „погинуо од мине у борби са Немцима у Крстацу” (Драгачево). 93/
17. новембар: Радомир Петровић (68) из Чачка – „погинуо од гранате” у Чачку. 94/
21. новембар: Властимир Мунитлак (35) из Чачка – „погинуо од мине” у Чачку. 95/
16. новембар: Радослав Димитријевић (18) из Чачка – „погинуо од митраљеза” у Београду. 96/
21. новембар: Борика Јањушевић (80) из Љубића – „погинула од мине” у Љубићу. 97/
14. септембар: Миодраг Миливојевић из Чачка – „рана од ватреног оружја” у Пожеги. 98/
13. децембар: Драгомир Гавриловић (24) из Љубића – „погинуо у борби” у Миклошевцу код Вуковара. 99/
3. децембар: Милосав Танчевић (15) из Љубића – „погинуо од мине” у Љубићу. 100/
88. Цивил. У току борбе случајно је убили руски војници.
89. Рођен у Дубу код Косјерића, живео у Чачку. Сарач. Убили га припадници ЈвуО у Гучи (Драгачево).
90. Цивил. Вероватно погинуо од пројектила испаљеног из руске „каћуше“.
91. Иста судбина. Цивил.
92. Иста судбина. Цивил.
93. Припадник НОВЈ. Погинуо у борби против Немаца на брду Бјелошевац у Крстацу (Драгачево).
94. Рођен у Горачићима (Драгачево). Као цивил погинуо у току борбе у Чачку.
95. Рођен у Мочиоцима (Ивањица). Пекар у Чачку. Рањен у току борбе као цивил и умро у болници.
96. Био борац НОВЈ. Нехотично погинуо.
97. Цивил. Страдала од пројектила из руске „каћуше“.
98. Рођен у Пожеги. Припадник ЈвуО. Погинуо у борби са НОВЈ.
99. Припадник НОВЈ.
100. Погинуо од заостале немачке мине.

10. децембар: Милисав Ђорђевић (27) из Љубића – „погинуо од мине” у Љубићу. 101/
11. децембар: Драгутин Николић, војник 25. дивизије НОВЈ из Сикола (Неготинска Крајина) – умро „од ране задобијене у борби” у Чачку. 102/
13. децембар: Величко Јевтић (27), војник из Никуличева код Зајечара – умро „од рана задобијених у борби”. 103/
1. децембар: Ђуро Ђирковић (30) из Атенице – „стрељан”. 104/
2. децембар: Радвинка Богдановић (34) из Атенице – „погинула од гранате”. 105/
1. децембар: Лудвиг Петерс (34) из Чачка – „стрељан у Лозници”. 106/
1. децембар: Добросав Ђирковић (38) из Атенице – „стрељан” у Лозници. 107/
3. децембар: Светозар Милосављевић (?) из Свилајнца – „погинуо у борби” у Атеници. 108/
3. децембар: Миливоје Јовановић (?) из Дунојца код Ниша – „погинуо у борби” у Атеници. 109/
4. децембар: Милутин Стевановић (?) из Брадетина код Ниша – „погинуо у борби” у Атеници. 110/
3. децембар: (?) Ценић (?), војник - „погинуо у борби” у Атеници. 111/
3. децембар: Н. Н. (?), војник – „погинуо у Атеници”. 112/
7. децембар: Н. Н. (?), из Зарођа (Млава) – „умро од рана”. 113/
7. децембар: Милан Ивић (?) – „умро од рана”. 114/
7. децембар: Божидар Вуксановић (?) из Петровца на Млави – „умро од рана”. 115/
101. Припадник ЈВуО. Погинуо од заостале мине.
102. Рањен у борби против Немаца на Бјелошевцу у Крстацу (Драгачево).
103. Иста судбина.
104. Припадник ЈВуО. Стрељали га партизани.
105. Цивил.
106. Стрељали га партизани. Немац. Био припадник ЈВуО.
107. Припадник ЈВуО. Стрељали га припадници Одељења за заштиту народа (ОЗН-а).
108. Остало – непознато. Војник НОВЈ.
109. Војник НОВЈ.
110. Војник НОВЈ.
111. Војник НОВЈ.
112. Остало – непознато; припадник НОВЈ.
113. Припадник НОВЈ.
114. Припадник НОВЈ.
115. Припадник НОВЈ.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

7. децембар:	Бранислав Аксентијевић (?), војник – „умро од рана”. 116/	116.Припадник НОВЈ.
7. децембар:	Марјан Јанковић (?), војник – „умро од рана”. 117/	117.Припадник НОВЈ.
7. децембар:	Милош Михаиловић, (?), војник – „умро од рана”. 118/	118.Припадник НОВЈ.
7. децембар:	Н. Н. (?), војник – „умро од рана”. 119/	119.Припадник НОВЈ.
17. новембар:	Драгослав Даријевић (23) из Чачка – „погинуо од бацача” у Заблаћу. 120/	120.Припадник НОВЈ.
23. новембар:	Ђорђе Даријевић (22) из Чачка – „погинуо у борби” у Витковцу. 121/	121.Припадник НОВЈ. Витковац је село код Краљева.
20. октобар:	Станоје Костић (35) из Ракове – „погинуо од гранате” у Ракови. 122/	122.Погинуо од пројектила испалењеног највероватније из руске „каћуше“.
22. октобар:	Аранђел Петровић (75) из Чачка – „убијен од гранате” у Чачку. 123/	123.Рођен у Куманову, зидар у Чачку. Као цивил погинуо у току борбе у Чачку.
24. новембар:	Душан Луковић (38) из Чачка – „рана у грудима од гранате” у Чачку. 124/	124.Рођен у Лиси (Драгачево). Фијакерист у Чачку. Као цивил погинуо у току борбе у Чачку.
3. новембар:	Милунка Ђирковић (40) из Атенице – „погинула од гранате” у Атеници. 125/	125.Рођена у Гучи (Драгачево). Погинула од немачке гранате.
24. октобар:	Ева Кршуљ (45) из Чачка – „погинула од гранате” у Чачку. 126/	126.Рођена у Селцу (Далмација). Погинула у току борбе у Чачку као цивил.

VI

VI

Сахрањени на чачанском гробљу

Година 1942.

13. фебруар:	Марија Пешивановић, избеглица. 1/	1. Свакако се ради о цивилу. Остали подаци нису утврђени.
13. фебруар:	Петар Милосављевић (?) – „Погину[о] 1/IX 1941”. 2/	2. Није утврђено о којој се личности ради и под којим околностима је погинула.

20. март: Кодар Шмит, немачки војник – „сахрањен у војничко гробље”. 3/
3. Вероватно се ради о природној смрти. Војничко гробље налазило се, по прилици, тамо где је капела на чачанском гробљу. Оно је затрвено, а било је ту и – сиротињско гробље.

Година 1943.

20. април: Иван Соларик (?), Чех, избеглица у Миоковцима. 4/
4. Могуће је да се ради о човеку који је изгнан из Словеније.
8. новембар: Антони Спинал, Италијан. 5/
5. Свакако је реч о војнику, припаднику италијанске војске, који се затекао на подручју чачанског краја. Ти заробљени војници били су распоређени по сеоским домовима.

Година 1944.

30. март: Драгиша Петронијевић (?), не зна се одакле – „погинуо”. 6/
6. Све остало непознато.
11. мај: Светомир Вукосављевић (56) из Сече Реке – „умро од рана у немачкој болници”. 7/
7. Вероватно серадио припаднику ЈВуО. Немачка болница била је, уствари, садашња Градска болница у Чачку, из које су остали пацијенти, сем немачких војника, пресељени у стамбене павиљоне Војнотехничког завода у Авлациници.
15. мај: Јордан Томић (?) из Љубовије – „умро од рана”. 8/
8. Остало непознато. Могуће да се ради о припаднику ЈВуО. Или, можда, жандарму. Није утврђено од кога је и где рањен.
19. јун: Милорад Петровић (?) из Невада (Горњи Милановац) – „умро од рана” у немачкој болници у Чачку. 9/
9. Цивил. Није утврђено ко га је ранио.
28. јул: Радојко Јосиповић (38) из Драгоља (Горњи Милановац) – „умро од рана”. 10/
10. Можда је реч о припаднику ЈВуО. Нема га у књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“. Давидовић и Тимотијевић кажу да је реч о цивилу, што је, можда, најтачније.
30. јул: Саво Савић (?), не зна се одакле је – „погинуо”. 11/
11. Остало – неутврђено.

ПРОТОКОЛИ УМРЛИХ О СТРАДАЊУ ЧАЧАНА ОД 1. ЈАНУАРА 1942. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1944. ГОДИНЕ

22. август:	Чедомир Цвијовић (?), не зна се одакле је – „погинуо”. 12/	12. Остало – неутврђено.
1. септембар:	Непознати четник (?) – „убили га Немци пред поштом”. 13/	13. Остало – неутврђено.
2. септембар:	Непознати железничар (?), „погинуо на железничкој станици” приликом бомбардовања. 14/	14. Цивил. Тада су Железничку станицу бомбардовали савезнички авиони „кукурузари“ (авиони са ниским летом).
10. септембар:	Светомир Спасојевић (?) – „четник, Велико гробље”. 15/	15. Сем да је припадник ЈВуО, остало о овом човеку није познато.
10. септембар:	Обрад Симић (?) – „четник из Новог Пазара”. 16/	16. Сем да је био припадник ЈВуО, остало – непознато.
15. септембар:	Добро Андравић (?) – „четник из Нове Вароши”. 17/	17. Исто.
20. септембар:	Непознати четник. 18/	18. Не зна се о ком је припаднику ЈВуО реч.
21. септембар:	Драгомир Божић (?) – „четник из Ушћа”. 19/	19. Остало – непознато, сем да је био припадник ЈВуО.
23. септембар:	Милутин Давидовић (?), не зна се одакле је – „четник”. 20/	20. Исто.
13. октобар:	Бранислав Трифуновић (?) из села Брњац, срез јадарски. 21/	21. Највероватније се ради о припаднику ЈВуО, чије су снаге тада нападале немачке јединице у Чачку.
16. октобар:	Петорица четника, погинулих у нападу на Чачак – „из Сремског одреда”. 22/	22. Припадници ЈВуО. Тада су јединице ЈВуО, нападајући Немце у Чачку са правца чачанског гробља, продрле до Цветне улице, али су се морале повући.
16. октобар:	Капетан четнички, погинуо при нападу на Чачак, у коме су били Немци. Оловком дописано: Драгомир Терзић. 23/	23. Остало – непознато.
20. октобар:	Четник – „Циганин”, не зна се одакле је – „умро од рана”. 24/	24. Остало – непознато.
6. новембар:	Омер Беганов – „немачки војник из Босне”. 25/	25. Остало – непознато, сем да се ради, судећи по имену, о муслиману.

7. децембар: Бранко Филиповић (?) – „погинуо”. 26/
5. децембар: Мијодраг Миловановић (?) – „партизан, погинуо”. 27/
7. децембар: Милан Михаиловић. 28/
7. децембар: Константин Јеремић (?) – „село Забрђе, срез млавски, округ пожаревачки”. 29/
7. децембар: Марјан Јанковић. 30/
7. децембар: Божидар Вуксановић (?) из Петровца. 31/
7. децембар: Милан Ивић. 32/
5. децембар: Комнен Шошкић, потпоручник – „погинуо”. 33/
11. децембар: Драгутин Николић из Сикола. 34/
15. децембар: Италијан, не зна му се име. 35/
26. Остало – непознато. Могуће је да се ради о припаднику НОВЈ.
27. Свакако је реч о борцу 25. дивизије НОВЈ, која је у то време водила борбе против немачких јединица у Крстацу (Драгачево).
28. Остало – непознато. Могуће је да се ради о припаднику НОВЈ.
29. Свакако је реч о борцу 25. дивизије НОВЈ, која је у то време водила борбе против немачких јединица у Крстацу (Драгачево).
30. Остало – непознато. Могуће је да се ради о припаднику НОВЈ.
31. Припадник ЈВуО.
32. Вероватно се ради о страдалинику из исте јединице НОВЈ.
33. Погинуо у Крстацу (Драгачево) као официр НОВЈ.
34. Борац 25. дивизије НОВЈ, погинуо у Крстацу (Драгачево).
35. Остало – непознато. Свакако се ради о заробљеном италијанском војнику, који је преминуо у Чачанској болници.

На гробљу су сахрањивани, и уношени у посебан протокол умрлих, после 3. децембра 1944. године, они који су се лечили у чачанској болници и умрли, а били су војници. Потом, од средине децембра војници и милиционери који су погинули у окршајима са остацима Југословенске војске у отаџбини (четници Драгољуба Драже Михаиловића). Сем понеког, окупаторски војници који су погинули или умрли од рана, нису сахрањивани на гробљу, већ у посебној гробници у Градском парку. Они нису опојани, па им имена нема у протоколима умрлих цркве чачанске. Није још утврђено шта се потом збивало са њиховим посмртним остацима.

* * *

Уочљиво је да покојници нису уписивани по редоследу погибије и умирања (хронолошки), из чега се закључује да су податке о њима свештеници накнадно уносили у протоколе из својих бележница.

Protocols of Dead about Hardships of Cacak Citizens from January 1, 1942 to December 31, 1944

In the previous Collection of Works of the National Museum in Cacak we published data from the protocols of death of the church of Saint Ascension (Vaznesenje) in this town and killings of citizens of Cacak, Atenica and Kulinovci (settlements which used to form one political unit) in turbulent, war year of 1941. The protocols have the names of the ones who had funeral service held by Cacak's priests. Most of them were members of Yugoslav Royal Army who fought in April war against German forces, then formations of rebellions of both anti fascist movements against occupation forces - Yugoslav Army in homeland (Chetniks of Dragoljub Draza Mihailovic) and Partisan troops, some other armed forces and civilians. There are also data about the ones killed in a civil war which started at the end of 1941. It is pointed out that there more killed people than those who had funeral service and who were buried in accordance with Orthodox Christian ritual.

This time we publish data about the killed ones from January 1st 1942 to December 31st 1944. They were members of various armed formations and ideology movements as well as civilians. As priests in the column 'cause of death' entered insufficient data, the author, using numerous sources and knowledge which he gathered by himself and his own researches, here in this paper, he explains who were the executors and what conditions were under which people were killed. Honestly speaking, we could not explain deaths of some people especially the ones who were born in Cacak, Atenica and Kulinovci and for some of them there are no data.

This is, as far as it is known to us, the first trial to enlighten the destiny of the killed ones as much as possible. We have to mention that there have been many problems – priests did not record data about executors and details about the killing of every man in death protocols. There are explanations for that as well. However, in Regional Archive in Cacak there is a document which tells us that German command gave an order to the priests and forbid them to write the fact that someone was killed by Germans. It also should be said that as the severe civil war was on, priests were afraid to describe how people got killed. Apart from everything, it should be pointed out that neglect did its own part as well.

Radovan M. MARINKOVIC

Les protocoles de décès à propos de la perte des citoyens de Cacak du 1er janvier 1942 au 31 décembre 1944

Dans l'ouvrage précédent du Recueil des travaux du Musée national à Cacak, on publia les données du protocole de décès de l'église St-Vaznesenje dans cette ville sur les décès des habitants de Cacak, d'Atenica et de Kulinovci (agglomérations qui constituèrent une commune politique) lors de la tumultueuse, guerrière année 1941. Dans ces protocoles furent inscrits ceux auxquels l'absoute fut donnée par les popes de Cacak. Il s'agit des membres de l'Armée royale yougoslave ayant péri, qui guerroyèrent lors de la Guerre d'avril contre la force armée allemande, puis des formations insurrectionnelles des deux mouvements antifascistes contre les occupants – l'Armée yougoslave dans la patrie (les tchetniks de Dragoljub Draza Mihajlovic) et les détachements des partisans, d'autres formations armées et de civils. Bien entendu, ne manquent pas ni les données à propos des personnes ayant péri dans la guerre civile, fratricide qui fit rage depuis la fin de l'année 1941. Il fut dénoté, néanmoins, qu'il y eut considérablement plus d'individus ayant péri que ceux à qui l'absoute fut donnée et qui furent enterrés selon les rites orthodoxes.

À cette occasion, nous publions les données à propos des personnes ayant péri du 1er janvier 1942 au 31 décembre de l'année 1944. Ce furent des membres de formations armées et de mouvements idéologiques hétérogènes, mais aussi des civils. Étant donné que les popes dans la rubrique "Cause du décès" inscrivent des données incomplètes, l'auteur, en utilisant de nombreuses sources et prises de conscience auxquelles il est parvenu par ses propres recherches, dans ce travail élucide qui furent les exécuteurs et sous quelles circonstances les gens périrent. À vrai dire, l'explication manqua concernant un nombre de victimes, en particulier pour ceux qui ne furent pas nés à Cacak, Atenica et Kulinovci et à propos desquels il n'existe pas de données.

Ceci est, autant qu'il est connu, la première tentative pour que les destinées de ceux qui périrent furent élucidées dans la mesure du possible. Cependant, un nombre non moindre de problèmes se présenta – les popes dans les protocoles de décès n'inscrivent pas les données à propos des exécuteurs et les détails sur le décès de chaque homme. Pour cela aussi, des justifications existent. À savoir, un document est conservé aux Archives historiques intercommunales à Cacak à partir duquel on voit que le commandement de la force armée d'occupation défendit aux popes d'insérer dans le protocole de décès la donnée que quelqu'un fut tué par les Allemands. À tout cela, il faut ajouter – puisque la guerre civile, fratricide fit rage – que tous les popes eurent aussi peur d'exposer en détail les pertes de gens, mais il ne faut pas négliger le fait que l'indolence fit son devoir.

Radovan M. MARINKOVIC